

L. V. B.
Inv. 244906

№ 22837 П

№ 4329

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESI

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSA
20 SANT.

K. Branta un K. Upeševs nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris

Rīgā, Meierovica b. № 11, dzīv. 15. (Ieeja no Valdemāra ielas). Tajr. 32636. Runas stundas:
svētdienās no 11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste № 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 3.—
Sludinājumu maksa: priekšpuse 90 sant, tekstā 60 sant., sludin. daļa 20 sant., par
pētījumiem + 5% sludināj. nodoklis.

№ 167. 1930

Piektdien, 19. septembrī 1930.

IX. ak. g.

Par zinātni, darbu, skaidrību,
brīvību un tēvzemi!

No redakcijas.

Ar šo mācības gadu akadēmiskās dzīves laikraksts „Students” iesāk desmito gada gājumu. „Students” bija pirmais laikraksts, kas astoņus gadus atpakaļ sāka iznākt universitātes sienās, tādā kārtā pulcinādamus ap sevi visu akadēmisko saimi, sniedzams ziņas par Latvijas un ārzemju universitāšu dzīvi.

Ar vienotņu nodibināšanos 1925. g. tas kļūst par šo organizāciju laikrakstu. Pauzdams šī virziena centienus, tas joprojām cenšas aptvert visu latvju studentu mērķus, uzklā un atbalsta katru veselīgu domu un ierosinājumu. Viņā vēl joprojām rakstiem piedalījās visi stud. nogrupējumi.

Pagājušā gadā pie mūsu laikraksta nodibināja ciešu līdzdarbību nacionālās studentu biedrības. Pagājušā gadā arī mūsu augstskolā sāka iznākt vēl 2 laikraksti, korporāciju orgāns „Universitas” un konkordiju orgāns „Studentu dzīve”. Līdz ar to lasītāju vienotā saime ir itin kā sašķēlusies, tiek paustas dažādas domas un uzskati. Bet tas arī ir dabiski, universitātē ir ap 9000 studentu, kuri ne tikai savos uzskatos šķīrās, bet kuru idejiskos nogrupējumus var būt arī principiālas izšķirības. „Students” ejot nospriests ceļu būs arī uz priekšu stingri objektīvs, iecietīgs un akadēmisks. Tas vienmēr un visur sekojot līdzī laika garām, vadīsies no centieniem — zinātnes, darba, skaidrības, brīvības un tēvzemes. Topošā latvju intelligēnce, kas meklē un cenšas pēc latviešu gaisīķiem mērķiem un gara gaismas, ir pulcējusies un pulcēsies joprojām vēl kuplākā skaitā ap mūsu vecāko akad. dzīves laikrakstu „Students”.

Rektora runa jauniešiem studentiem immatrikulācijas aktā.

12. septembrī, 1930. gadā.

Šodien jūs, mani jaunie draugi, pārkāpjat pār Universitātes sliekšni, pēc pārciestiem grūtiem brīžiem, pēc daudz šaubām un cerībām. Sasniegts ir jaunais etaps Jūsu dzīves ideālā, etaps — par kuru daudz domāts, kam piešķirta vienmēr liela nozīme.

Tagad jāspēj jauns solis, jāuzsāk studenta, Universitātes literārum locekļa gaitas. Daudz atkarāsies nākošā dzīvē no tā, kā jūs šo soli spēsiet, vai visā nopietnībā, dziļā sirsnībā, mēģinot noiet līdz izvēlētās specialitātes dziļākai būtībai, vai turpretim dzīšatīties tikai pēc diploma? Vai jūs uz priekšu turēsiet acis tikai savu labumu, jeb jūs vadīsiet ideālāki mērķi? Daudz nākotnē atkarāsies no tā, ko jūs šodien sev solīsiet un svēti apņemsiet pildīt. Lai šis brīdis modinātu pārdomas un nelokāmu gribu izvest dzīvi visu to, ko šais pacilatās pārdomās atzīstāt par labu. Ir arī, ko pārdomāt! Vispirms pārdomas tīri materiālas dabas. Pagājuši tie laiki, kad studijas noteikti pasīra un nodrošināja dzīves ceļu. Tā bija vēl priekš kara, kad studiju izmantošanai stāvēja vajā visa plašā Krievijas teritorija. Tagad mazā Latvija šādu studiju izmantošanu stipri ierobežo, varbūtību paliek arvien mazāk un paliks vēl mazāk ar katru Universitāti beigušo. Neatvairāmi uz mācās jautājums, vai cīņai par eksistenci katram savā specialitātē būs maz kādas izredzes, kad jūs atstāšiet šīs sienas ar Universitātes diplomu rokā. Gan saka, ka līdz ar plašāku izglītību rodas arī plašākas iespējas kaut kā izstīties cauri. Tas tiesa, bet ko lai dara tie, kas nodevusies kādai šaurai speciāli-

tātei, kā piem., medicīnai? Ja studento pieplūdums ies tādā pašā tempā uz priekšu, tad speciālistu pārprodukcijai ir jāiestājas, tā varbūt tagad jau iestājas.

Esmu pārliecināts, ka šis pārdomas Jūs nav vienu reizi vien uztraukušas; esat mēģinājuši viņas aizdzīt ar to, ka pati Jūsu specialitāte Jūs pievelk, Jūs interesē, ka materiālais, — vieta stāv ārpus Jūsu interešu aploka, bet smagās pārdomas: ko tad es Universitāti beidzī darīšu, tomēr būs gūlušās uz Jums kā melns mākonis. Nevaru arī šīs pesimistiskās domas pilnām izklaidēt. Varu tikai to teikt, ka darba arī mūsu mazajā Latvijā pietiks visiem darba gribētājiem un darba mīļotājiem, ne tikai meklētājiem vien, bet arī savā specialitātē. Tāpēc vingrinājities darbā, esat patstāvīgi darbā, mācieties mīlēt to. Darbā cilvēks var atrast vislielāko apmierinājumu, darbs ir vislielākais ieteikšanas raksts. Krietnu darba darītāju vieta meklē, tam pašam vieta nebūs jāmeklē. Tāpēc domājiet darba domu, studējot ne vieglas dzīves dēļ, bet paredzot darbu, lielu un grūtu darbu, cenšaties to mīlēt, to darīt ar prieku, tad pašuzturā cīņā Jūs būsit uzvarētāji.

Ir arī vēl citas pārdomas: Jūs dzīvē sagaidīs augsti un svēti pienākumi: pienākumi pret savu tautu, viņas kultūru, pienākumi pret savu valsti, pienākumi pret zinātņi un, kamēr jūs vēl būsit universitātē, arī to beidzot — pienākumi pret savu alma mater.

No Jūsu rindām nāks tautas un valsts darbinieki. No Jūsu vidus nāks mūsu nākošie valsts vīri, kam tauta uzticēs valsts kugi vadīt. No Jūsu vidus nāks valsts likumdevēji un šo likumu pildītāji. Jūs būsit nākošās dzīves padoma devēji visās vietās un visās lietās. Jūs būsit miesas dvēseles un gara ārsti, Jūs kā vadoņi gādājiet par tiesu un taisnību, par saimnieciskās dzīves plaukšanu, par rūpniecības attīstību, Jūs nesīsit izglītības gaismu visos stūrīšos un vadīsī nākamo paaudžu pirmos soļus un arī turpmāko attīstību. Un ja Jūs katrs savā vietā tīdarsītu savu pienākumu nevis kā algots kalps, bet kā miļš bērns to dara saviem vecākiem, ar prieku un iekšēju dziļi, tad Jūs radīsī arī mūsu ipatnēju kultūru, dziļi un svaigu, kaut ko, kas vēl līdz šim nekur nav bijis, no kā cilvēks varēs mācīties. Tautas kultūra nav radama pēc programmas, kultūra nav ne atevišķu cilvēku, ne partiju plānu realizējums, bet gan visu tautas dabīgo locekļu neatlaidīgo pūļu un darba prieka sekas un rezultāts.

Jūs priekšā paceļās arī tuvēki pienākumi: pienākumi pret zinātņi, pret Universitāti. Ta Jums jāpiesavinās, jāpiesavinās katram sava. Tas nava viegls uzdevums, to nevar veikt isā laikā, nevar veikt, tā sakot, starp citu, tikai starpbrīžos starp izpriecām un dažādiem blakus pienākumiem. To nevar veikt arī tikai noklausoties lekcijas, bet kārtīgi un pēc labākās apziņas izpildot visus darbus, ko šī zinātnes piesavināšanās prasa. Pie šādiem darbiem pieder arī savas specialitātes grāmatu lasīšana. Nedomājiet, ka Jūsu profesori min savās lekcijās literatūru, grāmatas, raksturo viņas tikai modes pēc, tikai lai paleptos ar literatūras zināšanu, nē — šie padomi nāk no dziļākās vēlēšanās Jums palīdzēt, Jūs ievest zinātnē, zinātniskā darbā. Katrs profesors ir labi zina, cik liels pabalsts viņam un studentiem, ja students blakus lekcijām lasa arī attiecīgo literatūru. Ja kāds palleli lekcijām izlasis vēl dažas grāmatas par to pašu, tad eksāmeni arī nedarīs nekādas grūtības. — Mūsu

laiks jau raksturojās ar to, ka mēs raugām notvert tikai augstākās zinātņu galotnes. Bet katrai zinātņei ir sava ābece, šai ābecei nevar pāiet nicinoši gaļām. Bez tās nevar būt galotnes. Mēs lasām par maz, mēs par maz iepazīstamies ar citu domām. Piespiežaties, topiet dziļāki, topiet pamatīgāki, tad Jūs piepildīsī netik vien savu pienākumu zinātnes piesavināšanās ziņā, bet varēsī bez pūlēm zinātņi dzīvē izlietāt, ar to gūdami stipru atbalstu dzīves konkurencē, kas daudz smagāka, nekā tā konkurence, kuru izturējat Universitātē iestājoties.

Ja Jums būs šādi krietni zinātnes pamati, zinātnes istā sapratne, kad Jūs zināsī ir lietas sakarību, dažādību un vienību, tad varēsī arī strādāt pie zinātnes galotņem, varēsī uz droša pamata stāvēdami celt jaunus stāvus zinātņu ēkai, palīdzēt zinātnes tālāk virzīšanai. Tas ir cēls pienākums, tās ir cēlas izredzes.

Un beidzot Jums ir pienākumi pret šo zinātņi templi, pret mūsu Universitāti, pret to iestādi, kas visa upurējas zinātnes un Jūsu tālākās attīstības un izglītības labā. Jūs tagad topāt par mūsu akadēmiskās saimes pilntiesīgiem pilsoņiem, Jūs esīst studentu. Neaizmirstiet, ka sabiedrība, Jūsu vecāki, Jūsu līdzpilsoņi skatās uz Jums, kā uz mūsu jaunatnes labāko daļu, kā uz dzīves cērtību skaistāko ziedu. Gādājat, ka Jūs paši šo ieskatu neminat kājam, rūpējaties ka Jūs vienmēr un visur esat studenta vārda cienīgi. Netikai Universitātes sienās vien, bet tāpat mājā, uz ielas, savā organizācijā, it visur. Atbildības apziņa apsverat rūpīgi katru savu soli, ko Jūs sperat un jaunatnes pārgalvībā nekaitējat ne sev, ne arī Jūsu tagadējam mātēi — Universitātei. Zinat to, ka Universitāte priecājas par katru Jūsu sasniegumu, par katru Jūsu krietnu soli, par katru Jūsu prieku, bet zinat vēl vairāk to, ka Universitāte skumst, dziļi skumst par katru neveiksmi, par katru Jūsu nepareizi spertu soli, lai tas būtu kur būdams. Viņa skums arī vēl pēc tam, kad Jūs būsit atstājuši Universitātes sienas par katru Jūsu klūmīgo soli. Esīet iecietīgi pret citādi domājošiem. Neesīet kā tie divi bruņinieki, kas bija uzsākuši un izveda nāvīgu cīņu par to, ka katrs aizstāvēja savu actm redzamo patiesību. Proti, viņi stāvēja katrs savā pusē uz šķēpa pakārtam vairogam; viens apgalvoja, ka vairoga krāsa ir zila, otrs, ka sarkana. Viņi bija par leņpiem, lai paskatītos, kāda ir vairoga otras puses krāsa; tas tiešām bija vienā pusē zils, otrā sarkans.

Neaizmirstat arī tās organizācijas, tos zinātnes pulciņus, kuros līdz šim vienojusies mūsu studenti un arī vienosies. Izvēlaties tos katrs pēc savām tieksmēm un ideāliem. Katra organizācija ir vientuļam studentam liels atspāids ir studijās, ir studenta dzīvē. Tikai lai šī organizāciju dzīve, darbs organizācijās neaizsegtu pienākumus pret zinātņi un Universitāti. Nedzēnāties arī savā dzīvē, it īpaši organizāciju dzīvē pēc āreji spožuma, bet apmierinājumu meklējāt iekšējā spožumā un dziļumā. Raugat savā organizācijā izkopt to krietnāko un cēlāko, ko vien kārojāt. Neaizmirstiet arī mūsu senču tikumus, it īpaši dzēdāšanu un mūsu Universitātes kori, kas šodien mūsu svinības kuplinājis.

Nav bijis mans nolūks šai svinīgā brīdī nakt ar visādiem padomiem un gudrām pamācībām, kas arī ir labas lietas, bet tikai gribēju, lai Jūs šo svinīgo brīdi, arī turpmāk nākamā dzīve dažus mirkļus vēltitu pārdomām par saviem brīvo akadēmisko pilsoņu pienākumiem. Brīvi Jūs esat, bet istā

brīvība jau esot saprātīga un apzinīga pašierobežošanās. Mācieties to! Raugat s a p r a t visu, tā ir mūsu gara dzīves galvenā funkcija: viss zinātnes darbs jau ir mēģinājums saprast, visa sadzīves gudrība tāpat mēģinājums saprast. Kas šat saprašanā vīstāliķu gājis, tam būs vislielākās sekmes.

Gribētos Jums, uzņemot mūsu akad. dzīvē ikkuram spīest roku, tā dodot Jums — universitātes — legendas Grāla bruņinieka sitienu. Gribētu no Jums saņemt svinīgu solījumu visu sevi vēltit tai devīzei, kas Jums šē pretim zeltā mirdz no šīs katedras — Scientiae et patriae — visu sevi vēltit zinātņei un tēvijai! Es droši zinu, ka Jūs visi savā sirdī dziļi solāties un atbildat man ja. Lai šis solījums arī neizdēšamiem zelta butriem paliek ierakstīts Jūsu sirdīs, Jūsu prātā. Lai tas tā! Uz to es Jūs, kā Latvijas Universitātes pārstāvis un rektors apveicu, kā pilntiesīgus L. Un. pilsoņus. Eita droši ar paceltu galvu zinātnes gaitās.

Gaitas sakot.

Du wirst nicht, Alles bleibt so stumpf,
Sel guter Dinge!
Der Stein im Sumpf
Macht keine Ringe.

Goethe.

Ko līdz jaukie novēlējumi un apcerējumi, kad visi viņi noiet kā akmens purvā! Tad labāk aprobežoties ar parādībām. Jo viņas vieglāk konkretizēt, vieglāk nosaukt istā vārdā. Jo laikmetīgais neprasa apcerējumus, bet — vilcienus, līdzīgus skaudriem tēsiem. Divas laikmetīgas parādības aizēnojušas latvju intelligēnces seju — āzēšanas princips un politiskais avantāžs, par noble fratrum!

Strīdū, sarunā, vai rakstā kāds sabiedrīks darbinieks var izteikt vispilnīgākās zināšanas, var aizēnot jūsu morāliskās un intelektuālās īpašības, bet pietiek jums palaist rupju joku, apvainojoši izāzēt pretinieku, lai visgudrāko no viņiem nostādītu muļķa lomā. Ja tikai pretinieks āzēšanas spēli neturpina un neatbild ar vēl lielāku rupjību, tad katrā gadījumā gods paliks jūsu pusē.

Āzētājam otra pilsoņa gods karājas mēles galā. Jāizteic kāda asprātība, tu esi izāzēts, gods zaudēts. Viņam katrreiz gribas kaut ko izmuļķot, nostādīt citu neveiklā stāvoklī, jo dabīgi — jo vairāk cilvēks nicināts, jo vairāk padots citu gribai, jo mazāk apvaldīta viņam mute (Seneka). Jo apvainojums lielāks, jo lielāks āzēšanas efekts. Par cik apvainojums bezgodīgs, par tik cienīgs tas, kas spēj citus apvainot. Ja izāzētais norij apvainojumu, tad paliek sabiedrības priekšā par izsmieklu. Sabiedriskā doma, taisnība būs katrreiz āzētāju pusē. Visrupjākais ir tagad taisnais. Dabīgi, — kur rupjības nostājas, tur jāpazūd raksturam.

Āzēšana esot dižciltības pazīme. To savā audzināšanas sistēmā iējēmušas dažas studentu organizācijas, lai gan, pēc Franklina, šāds āzētājs ir ne vairāk, kā: — a toolmaking animal — dzīvnieks kas taisa ierocus.

Parasti āzētājs ir cilvēks bez noteikta dzīves mērķa. Ja tādu viņš viņš uzstāda, piem. paliek par politisku darbinieku, — kad jāuzjemas zināma atbildības sajūta, kad atklāti nostājoties sabiedrības priekšā, nav pārliecības par pretinieka slēptiem argumentiem, — tad āzētājs izvēlās pālglidzēkli — svantāžu, kas izteicas izaicinājumā. Piemēram, ja jūsu pretinieks rupj, tad vajaga vēl rupjāki atbildēt. Ja āzēšanas nepietiek, tad mēģina pretinieku iespaidot materiāli, vai fiziski. Bruņinieku kodeksā ir pat climax, veselā sistēma, kā izaicinājumā ar rupjību pārspēt pretinieku. Uz plaukām atbild ar spēka sitienu. Uz pēdējiem — ar suņu pātagu. Suņu pātagas sitienu

var nomazgāt ar spļāvienu sejā. Un pēdējo var izpirkt tikai ar asinīm, resp divkāju.

Nav brīnums, ka dažī, mūsu politiskās aprindās, tik tālu aizgājuši, ka visi āzēšanas līdzekļi izlietāti. Atlicis vēl pēdējais; par ko jau atklāti runā — demokrātiskās satversmes iznīcināšana, resp. brāļu asinis. Poltiskais āzētājs palicis par poltiskā lielceļa avantāžistu.

Bet lai nenodotu savu isto dabu avantāžists izvēlas „jājamo zirdziņu“, savus slēptos mērķus izdekorē ar kāda „isma“ spalvām. Es domāju šeit vienu „ismu“, kam patiesībā vajadzētu būt par visas latvju tautas centienu, bet ko daudzi neiedrošinas jemt mutē, lai nerastos slihta garša. Un tieši — nacionālismu!

Nejemsimies pēc nopelniem apveltt pirmos nacionālisma paudējus. Arī kā pionieriem viņiem savi nopelni. Bet kā pionieriem viņiem bija jāsaprot savs laiks un stāvoklis. Jeb — jāpaliek par ģeniāliem interpretatoriem.

Nacionālā ideja, valsts pirmos gados un nepārtraukti līdz pēdējam laikam, spēlē mūsu sabiedrības un valsts dzīvē ārkārtīgu lomu. Tomēr neapzināti. Sākumā nacionālisma interpretāciju nepazīna. Vadījās no izjūtām. Ar to izskaidrojām nacionālisma spontānais uzliesmojums 1922.—23. gadā. Toreiz viņš bija vairāk tautisks, kā nacionāls un atkal — vairāk poltisks, kā tautisks. Tā lielais vairums viņu uztvēra, kad tas nostājās par latvisko, pret krievisko un no otras puses — par nacionālo, pret internacionālo. No vienas puses viņš idealizēja latvju tautas īpašības, no otras izgāja uz tautas atsevišķu šķiru un kārtu noliegšanu un nonicināšanu. Šim stichiskam nacionālismam atsevišķi izpausmes veidi bija pilnīgi zoologiska rakstūra. Kā mantojumu viņu pāņēma dažas politiskas partijas. Dabīgi, ka tāds nacionālisms pāriet ar laiku nācijas noliegšanā, viņas iznīcināšanā nebeidzamos pilsoņu karos un stridos. Viņš dzīvo atcerēs par kādreizējo spontāno uzliesmojumu, ko nebija pratis pienāctīgi izmantot. Savu drosmi viņš stiprina cerībā redzēt jaunu „Lapu kustību“. Un savu cerību viņš liek uz kādu augstāku „militāru personu“. Jo pašam viņam nav drosmes ne pret ko nostāties. Viņa vientīgās bruņas — avantāžs un spēks — āzēšana. Šis nacionālisms, ar mūžīgo neuzticības un naida kultivēšanu, dēzorganizē visu valsts un sabiedrības dzīvi. Nacionālisms palicis par poltisku sinekuru un privilēģētu bezjēdzību. Bet priekš tam katra sabiedrība, — ne tikai latvju, — ir par patmiltīgu un skaudīgu lai saviem „pionieriem“ būtu pateicīga, par vēlāko tukšo un kaitīgo niekošanos.

Franču valodā ir divi vārdi — nation un peuple, divu dažādu jēdzienu izteiksmei. Latviešu valodā tikai otram vārdam ir pretstatīgs un līdzvērtīgs jēdziens — tauta, kas saprotams pats par sevi. Turpretīm vārds nācija prasa paskaidrojuma, interpretējuma. Kas frančiem ilgās valsts izveidošanas gaitās kļuvis par vēsturisku rekvizītu, to jau-

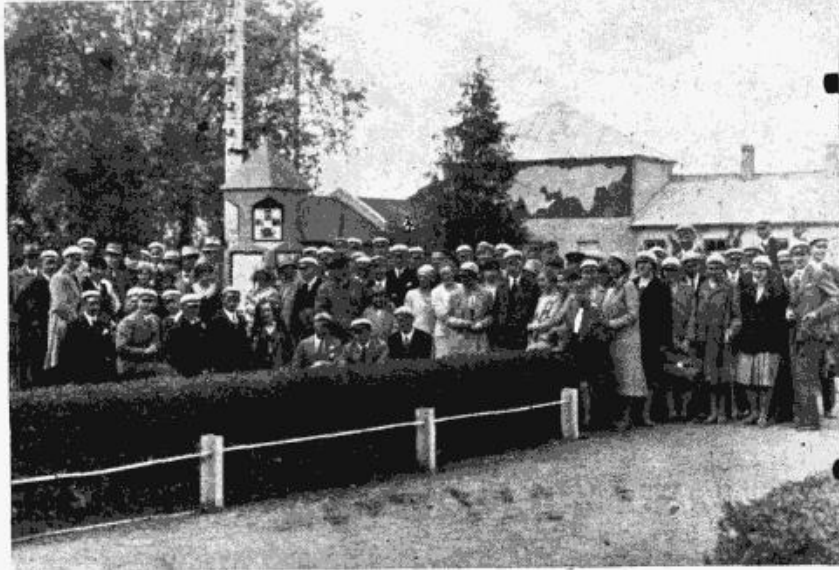
Jauni vēji vecajās dzirnavās.

Jā, šito es saprotu. Ietiec tu tagad Alma mater paspārnē un tu vari sev pie krūtīm klapēt. Bērniem un bērnu bērniem būs ko stāstīt, kā tēvu tēvam no turku kaļa. „Vot tā bij raušanās. Pa trīs pa četri uz vienu vietu. Jūs domājat dūrēm? Nē, spalvām un zīmulēm. Ar vienu galu pakasa pakausi, ar otru piestiprina to uz papīra un ar tiem papīriem šturēm profesorus. Sak, man tā vieglāki kasijās laukā, bet dažam labam iekšā ir, bet ārā nekust.“

Kur tad tās luses. Avizēs laimīgos lai nodrukā. Māte bučo, tēvs tausta muķi, visas tantes smaida vien un pat skopais krustēvs iespiež „študierēšanai“, kas visu to agrāk deva, kad tiri vai visi tika cauri.

Izkrīt — arī nekas. Ne jau pirmais ne pēdējais. Pēcis tik pat zemu nokāris snipis, Jancim arī pliekana dūša un Marei pār vaigiem birst siltas pupas. Dalītas bēdas tak ir pusbēdas.

Agrāk. Vai agrāk kāds lūdza, sūdzējās, protestēja! Pamiņājās pie melnā deļa, pārlostja pārš reižu sarakstu, pa-

Vienotnes „Liduma“ augstie svētki.

Sogad L. U. stud. Vienotne „Lidums“, noslēdzot akadēmisko mācības gadu, sarktoja Siguldā savus augstos svētkus, uzceldama turisma propagandas vitrinu. Š. g. 1. vasarsvētkos tā ar saviem spēkiem un līdzekļiem uzcelto vitrinas stabu ar Siguldas vēsturisko un skaistāko vietu aprakstiem, plāniem un skatiem, nodeva sabiedrības lietošanā un centrālās Turistu b-bas apsardzībā.

Vienotnes katru gadu cenšas savos augstos svētkos atstāt sabiedrībai kādu svētiņu darbu, tadā kārtā savus izbraukumus un atpūtu saistīt ar padarītā darba prieku. Līdz šim vienotnes jau savos svētkos ir iedēstījušas Olaines

nākās kultūrtautas grib iegūt tūlītējas reklamācijas ceļā. Bet reklamācijas ceļi prasa nekavējošu interpretāciju. Un — ko lai dara, kad pie sasteigtām interpretācijām visveiklākie pirksti izrādas politiskiem avantūristiem. To norāda Vācijas un Austrijas „hitleriešu“ kustība.

Vispirms jānorāda, ka ar vārdu nācija franči apzīmē to dažādo tautu kopumu (bretāņi, provansieši u. c.), kas, kopējos likteņos un gaitās, (bieži ļoti pretrunīgos), uz tagadējās valsts teritorijas izveidojis Francijas nacionālo valsti. Tā tad nācija nav tauta, bet radniecīgas tautas var gan radīt nāciju. Piemēram — latvji un lietuvieši. Ja piegriezsimies vēsturei, tad jāatzīst, ka tai laikā, kad latvji sakusa ar kūriem, līviem, zemgāļiem, sēļiem, nodibinājas latvju nācija, bet verdzība viņu dēgradēja līdz tautas kārtai. Jo nācijas griba var izpausties tikai caur poltisku vienību — valsti. Kur verdzība, tur nevar runāt par nacionālismu. Vienalga — vai verdzība izpaūžas poltiskā, vai kulturālā kalptībā, jeb citu tautu tradīciju kopēšanā.

Kulturālā un tradicionālā nozīmē tautas nācijā sadodas rokās, kā līdzīgas ar līdzīgām. Minoritātes, — ja viņu dzīvības avoti atrodas ārpus nācijas teritoriālās vienības, — līdzīgā stāvoklī nācijā nevar iejmt. Viņām atliek asimilēties, vai iznīkt.

berzēja degunu, jā daudz acis, un aizgāja. Kaļa dienests tos pieņēma, māte neatstuma, gadījās gan arī tāds brīnumbērns, kas sāka iesvunkāties nākošai reizei.

Tagad. Delegācijas, avizes un — taču viens simtiņš vēl iespraucās iekšā. „Visus, visus!“ nerimās kliegēt izbrāķētie. Ja, kāpēc gan tramvajs un autobuss uzņem divreiz vairāk kā atļauts? Dzelzceļi arī valsts padarīšana, un bieži brauc divām kārtām. Kāpēc nevar būt divtāžu galdi? Kāpēc laboratorija nestrādā 24 stundas?

Nevar izvēdināt! Lai skrien biežāk laukā degunu ventilēt. Kā tad varduļens ūdeni dzīvo. Kāpēc nav paralelas lekcijas? Kāpēc profesors nav automats? Jā, kāpēc? — prasa avīzes.

Lai notiek, es ar saku. Lai dzīvo mehānika! Lai ierunā platēs! Katram mājās savs „profesors“, bet istie pensijā. Ticēsim progresam! Radio katrā... (Nezinu te kā sacīt) skaļrunis. Kas stiprāks elektromagnētiskie viļņi vai „Trink Bruderlein trink“? Tad neviens nepazīs profesorus, tagad taču kādi ir viņus redzējuši. Šie un tie tad būs lekcijas „dzirdējuši“. Kas un kad tos

kaļa izpostītiem jaunsaimeņiem zemeņu dārzus, uzcelušas Gaujmalā pie Sietiņieža uzrunas akmēni: „skaties uz skaisto Latviju un priecājies par to“, Lielupes malā pie Mežotnes uzbūvējušas avotiņu ar uzrakstu „Esi skaidrs, kā šis avots“, iedēstījušas Latv. atbrīvošanas kaļa mocēkļu nāvē mirušā Fichtenberga atraitnei ābeļu dārzu.

Šie pasākumi radījuši dzīvu atbalsi un simpatijas sabiedrībā, kas ar laiku radīs mūsu tautā daudz pozitīvākus ieskatus par mūsu studentiem, nekā līdz šim tas bija.

(Fotografija redzami lidumieši un viesi pie vitrinas staba Siguldas stacijas laukumā).

Uz tautu mēs attiecinām sociālās kārtas daudzuma kategoriju. Uz nāciju viņas nav attiecināmas. Jo nācija vispirms ir vēsturiska kategorija. Nācija nav sabiedrības šķira, nav empiriskais daudzums tagad dzīvojošo cilvēku. Bet nāciju nevar atraut no tautas ontoloģijas, viņas pamatiem un saknēm. Bez mita, bez tradīcijas, bez kontinuitātes nacionālisms nav iespējams. Jo nacionālisms smēļ spēkus kulturā. Bet kulturā nācijā nākusi no kulta. Kulta, kulturās avoti sakrāli. Un nācija ir tā, kas viņus atjauno ar jauniem sakramentiem. Piemēram — Žannas d'Ark kulta Francijā. Jo vecāka kāda kultūrtauta, jo vairāk viņai dievu, caur kuļiem nācijas ģenijs izpaūž savu daudzveidību un daudzpusību. Tas nav jāsaprot burtiski, bet liela patiesība vārdos, ka pravieši netiek atzīti dzimtenē. Jo nācija mīl savus vecos dievus un savā pantonā ielaidīs ne noliedzēju, bet — papildinātāju un apstiprinātāju. Ja jaunais dievs — varmāka laikā neizprot šo patiesību, tad viņu sagaida viņa liktens.

Nācijā darbojas divi spēki: konservatīvais un jaunradošais. Ko viens sargā, to otrs cenšas papildināt. Nacionālais gars iziet pastāvīgi un patstāvīgi uz jaunu simboliku. Ne — reāli, bet simbolistiski viņš sevi izpaūž. Nācija ieieta tikai paaudžu paaudzēs, bet arī — paaudžu celtie tempļi, mājas,

tūkstošus noeksaminēs? Sliktākā gadījumā nebūs laika izgāšanai, labākā — nost ar tiem.

Tā nu reiz pie mums iet. Kas laukā, mokās lai tiktu iekšā, kas iekšā mokās lai tiktu laukā. Pasēdi ilgāk vienu gadīņu ir darbs vienam gadīnam klātu pienāks. Gudro nu, kas ātrāk apņiksies: jauni priekšmeti, vai gadi līdz kaļa dienestam.

Kas vēl jauns? Daudz kas, bet visjaukākais, ka amerikāņu students daudz pīpo. Tak ir laba priekšzīme, labs mājiens mūšejām. No vaciem mums tak ir bairtis, bairtība luses un likumi, no krieviem gluži nu bumbuljatas nav palikušas, bet no tās pašas bumbuljainās gudrības vai cik, kāpēc lai mums kas nebūtu no amerikāņiem. Būs tābāka būs zēvele, būs ugunspasnīegšanas mācība „meitenēm“. Miera pīpi ar aizjūras zemi sasmēķēsim un mūsu saturs būs par vienu jaunu īpašību raibāks un „bagātāks“

Kl i j a n i s.

kapu pieminēktī. Par nāciju runā katrs ielas akmens, kultivētie līdzenumi. Lai lastu nācijas gribu, vispirms jāiemācās lastīt tautas kopuma pagātnē. Šeit zinātneka izlietātā tinte daudz vairāk vērts, kā kāda laikmetīga varoņa asinis. Jo nācija ir gars un nācijas gribu izteic netikai dzīvie, bet arī mirušie. Patiesas nacionālas kulturās cēlums izpaūžas senču kultā un „tēvu un dēlu“ ciešā saprašanās. Jo vecāka nacionālā kulturā, jo skaistāka viņa un nozīmīgāka.

Katras nācijas bioloģiskos pamatos ir jauktas asinis. Viņu iespaids nācijas dzīvē nav izdibināms. ģemberlēns saskata negatīvo žīdu tautā, ka viņa radusies sajaucoties arabamsēmitam ar strieti. Bet no otras puses, to var uzskatīt par pozitīvu faktoru, kas devis mazai tautai ārkārtīgu dzīvotspēju un neizsīkstošu iekšēju spraugumu.

Nacionālismam nav nekādu sakaru ar kārtām, vai sociālām šķirām. Nacionālā garā ieplūst viss, ko tautas labākie dēli devuši nācijai, kā pozitīvā, tā negatīvā nozīmē. Nācija mīl savu vēsturi un nevienu lapaspusi pat visdrūmāko, nevienam neatļaus izvītrot. Kas pagātni nosoda, tas nostājās pret savu nākamību.

Nacionālisms ir radošais daļģars, bet augstāko izteiksmei nācija sasniedz ģenijā. ģenijs ir kādreiz nacionāls. Nācijas griba neizteicas poltiskā un ne katreiz viņa ir vairākuma griba. Bet katras nācijas griba pilnā mērā var izpausties tikai caur poltisku vienību — valsti. Valsti viņa atraisa savas potences. Katra valsts, kam nav sava nacionāla kodola, āgri vai vēlū pati no sevis padota iznīcībai. Piemēram — klasiskā minoritāšu valsts Austro-Ungarija.

Nacionālais gars nevar izpausties teokratiskā koncepcijā. Nācijā ir cilvēka un tautas gribas spraugums un šeit — plašums uz brīvību. Teokrātija grib visu izlīdzināt. Šeit — teokrātijas morāle, patoss, daudzvārdība. Jo teokratijas dzimtene — judaizms.

Nacionālisma apzīņu nevar dēgradēt līdz sabiedrības apzīņas stāvoklim. Nacionālai apzīņai savs specificums, — jo sabiedrības un atsevišķas individuālitātes diferenciācijai tieši proporcionāla nācijas diferenciācijai. Nācija ir salīktenis, ko nedrīkst šablonizēt. Renesanses laikmets bija pilns pretrunu, lielu pretešķību, — bet viņš bija arī ģeniju un individuālitāšu diferenciācijas laikmets. Nāciju mērķveidīgie likteņi viens otru papildina. Senie romieši apgalvotu, ka viņu, visā pasaulē slavenie tiesību kodeksi domāti tikai viņiem un viņu valsts labklājībai. Bet vēsturiskie likteņi noskaidrojuši, ka romiešu tiesības sagatavojušās ceļu kristietības morālei.

Savu pēdējo izpaudumu nācija meklē nacionālā imperiālismā. Romas imperija bija nācijas beigu cēliens. Tāpat britu imperijas ģenijs paliek ar katru gadu desmitu neizteiksmīgāks. Šekspīra lielās kaislibas devušās vietu B. Šou skepei un ironijai, Uaida pārsmaļcinātībai un citu stīkāju gariņu spiritiālismam. Kromvels, nesatricināmais vaists vīrs, tagad uzvilcis poltiskā klerka ketoveju.

Gardiner's — History of the commonwealth — izsakās: —... ar zobenu rokā nekad nav iespējams ierīkot atjaunotās nācijas brīvības tempļi. Kā militārie, tā poltiskie vadoņi godīgi vēlās nodibināt tautas valdību, bet viņi atrodas bīstamā rīņķī, no kura nekad netiek ārā. —

Jemot vērā mūsu tautas vēsturiskos likteņus un gaitas, jāatzīst un jāpāsvitro, ka latvju nācijas brīvības tempļa iekārtošana iespējama tikai piecos līdzteku virzienos: —

I P a r z i n ā t ņ i ! . . .

Katra nacionāla, sociāla, vai reliģioza jūsmošana ir vienkārsa izvirtība. Tā bijis reformācijas laikos ar anabaptistiem, kad tie grībēja nodibināt Jauno-Jeruzalemi, — t s notikās ar mūsu tautas atmodu, kad sāka jūsmot par tautiskumu, — tas notiek, daudz tragiskākos akordos, patreiz Krievijā. Nācijas avangarts intelligence drīkst zināt tikai to, ko viņa grib. Un viņai jāgrib viss tas, ko viņa zina. Savā darbā viņai jābūt noteiktai, atbildīgai, vīrišķīgai. Viņai nav tiesības moralizēt nācijai. Viņai zinātnes vārda jākaļo par cilvēka un nācijas tiesībām. Tiesību noliegšana morāles vārdā, nozīmē individuālitātes noliegšanu, viņas padošanu kollektīva vārdzībai. Kur sajūk morāles, tiesību un zinātnes jēdzieni, tur paveras ceļi avantūristiem!

Cēls novēlējums.

16. jūnijā 1930. g. Rāmuļu pagastā miris skolotājs Pēteris Zariņš, kas novēlojis Ls 8000 L. Ū. studentu vienotnes „Liduma” trūcīgo un apdāvināto locekļu stipendijām. Zariņš dzimis 1868. g. Ogres pagastā, beidzis Baltijas skolotāju semināru Kuldīgā un strādājis ap 25 gadi Koku pagasta skolā, tad Iecavas I. pamatskolā. Daudz nelaiķis darbojies arī kā koru diriģents. Paglabāts Z. Rāmuļu kapos. Viegla smiltis mirušajam jaunatnes un izglītības draugam skolotājam Pēterim Zariņam!

II. Par darbu!

Katra nacionāla, sociāla, vai reliģioza attīstība iziet uz sava „Ableman” (spējīgā cilvēka) atrašanu. Visas jūsu organizācijas lielu mērķu labad, ir spējīgu cilvēku dibinātas. Bet jūs esat palikuši par šo organizāciju, testādījumu plēbejiem. Un plēbejam neatliek cits, ka lepoties ar savu piederību, kārtu, šķiru. Jūs skaudīgi rūpējaties lai neviens par organizācijas locekļa kārtu augstāk nepaceltos. Kā sociālistisks morāliski valdzina daudzus, ar atteikšanos no nacionāla egoisma, tā jūs ar savām organizācijām valdziniet daudzus ar atteikšanos no individuālās rosmes par labu organizācijas noteikšanai. Bet esiet egoisti, — un ar individuālo rosmi vismaz piepildīt savu organizācijas mērķus. Jo Ableman nav nekā cits, kā liels egoists savai nācijai, viņas mērķiem un centieniem!

III. Par skaidrību!

Ar Poruku mūsu nācijā ieviesusies nejdzīva skaidrības izpratne. Tā — cilvēka slimīga ilgošanās pēc mīlestības, kas pats nav spējīgs viņu iekarot un izveidot. Tā — bālās sirds sirdsskaidrība, kur nav ne pilnīga karstu, vērsmejošu asiņu. Tintiet šo mīlestību, slimīgo sirdsskaidrību baltās drānās un sūtiet uz sanatoriju!

Skaidrība ir ne vairāk, kā visa patiesā un skaistā sinteze. Skaidrais neatnāk ar revolūcijām. Jaunais cilvēks neradās franču revolūcijā. Viņš dzima vēlāk, pēc dziļas garīgas reakcijas pret revolūciju, kad Satobrians rakstīja „Renē” un „Kristietības gēniju”. Viņš nāca vēlāk ar Jozefu de Mestru, kas katolicismam un romantismam deva jaunu laikmetīgu noskaņu. Tad revolūcijas patiesības tika izpirktas ar nācijas labāko dēlu sirds un prāta skaistumu. Jo patiesība nav nekā cits kā vekselis, kas jāizpērk ar skaistumu!

IV. Par brīvību!

Katra kolektīvā dominē vienlīdzības principls, bet — ne brīvības. Mēs visi iezējam uz nacionāla, sociāla u. c. organizāciju vienlīdzībām, bet ar to apromam nacionālas, sociālas brīvības. Brīvība ir arī tiesība uz vienlīdzību. Franču revolūcija 93. gads apraka 89. gada pilsoņa un cilvēka tiesību deklarāciju.

Būt par strādnieku, amatnieku, inteliģentās profesijas darbinieku ir gods, bet liela nelaime ja šis darbinieks sāks uzskatīt sevi par proletāriju. Ar dažādām nacionālām, sociālām u. c. organizāciju vienlīdzībām jau radīti tādi nabaga tipi: — kam nav sava smokinga, auto, vasarnīcas jūrmalā, — Viņi nelaimīgi un ne viens viņiem nevar palīdzēt. No šī „dranku proletariāta” nāk valsts apzādēji, kukulēmēji un citi sīkaki garīgi vispārēja onkuļu būšana. Demokrātija vispirms ir tiesība uz brīvību!

V. Par tēvu zemi!

„Vai nav skaudīgi un briesmīgi iedomājoties, ka Mozus no Sināja reiz nesis savai tautai bauslību galdīdus, ka grieķi celnši nemirstīgos tempļus, ka romieši veduši punņu karus, ka nemirstīgais kara vadonis Aleksandrs pārģājis Granniku un cinjies pie Arbelliem, ka apustuļi sludinājuši, svētie miruši mocekļu nāvē, dziesminieki dziedājuši, gleznotāji tēlojuši un bruņinieki, sirds dāmu dej, turnīros sūtīšies līdz nāvei!”

Vai nav skaudīgi un briesmīgi iedomājoties, ka bijuši mums atmodas darbinieki, — ka bijusi vesela plejāda rakstnieku, ko tauta uzklaustījusi, — ka bijuši mums vīri, kas pāris desmit gadus iekarojuši Rīgu. veco Hanzas citadeli, — ka bijuši mums strēlnieki, kas dragādami monarhismu valdījuši par lielāko pasaules valsti, kas devuši iespēju nodibināties tik daudzām jaunām nacionālām valstīm un kas dzimtenē atgriezušies tikai ar orķestriem un karogiem! Vai nav briesmīgi un skaudīgi iedomājoties, kam būs lemts izpirkt jaunās modušās nācijas izkaistības patiesības vekselus! —

Vai nav briesmīgi un skaudīgi iedomājoties, ka desmit gadus no vietas esam midijušies, meklējami kaut kādu visiem vienlīdzīgu nacionālu, vai sociālu izejas punktu? Bet šeit nav nekā briesmīga, ne skaudīga, jo nevienam nav bijis individuālās rosmes un drosmes iet dērbās ar savu laimi un likteni par tēvu zemi!
Rob. Sp.

Valsts, sabiedrība un saimniecība*.)

Priekšlasījumu Dr. V. Andreae noturēja uz studentu uzaicinājumu un te viņš runāja par sabiedriskās dzīves uzbūves likumiem. Iziet tas no Šekspira dzejoļa, kur dzejnieks aizrāda, ka valsts piesātināta Plutus zelta, no kā atkarīgas sabiedrības plaukšana un bojā iešana, bet tai pašā laikā valsts dara milzīgu iespaidu uz sabiedrību un saimniecību, — ko Šekspirs par „dievišķu” sauc.

Valsts te jāuzskata kā augstākā cilvēku sadzīves forma, kurā arī cilvēku garīgā dzīve sasniedz pilnību. Uztverot šematiskā abstrakcijā empirisko dzīvi redzam tur starp valsti, sabiedrību un saimniecību nedalāmu vientību. Katras saimniecības pārstāvis ir arī sabiedrības loceklis un valsts pilsonis, valsts vīrs ir arī saimnieks un sabiedrība ir koptba, kam valsts vīri un saimniekotāji pieder. Mēs redzam, ka politiski nodarbojas ar tirdzniecību, bet tirdzniecība un nauda noteic politiku, ka valsts un pilsētu saimniecība sanāk konkurencē ar privāto saimniecību. Redzam, ka šie dažādi darbības lauki cieši dažkārt saistas un mijas viens ar otru. Šai trīsvienībai jāpaliek nesatricinātai un nedalītai, tikai cilvēciski jāšķīro šīs trīs darbības sfairas, konstatējot tuvāk katra mērķus un uzdevumus, — Valsti mēs saredzam nacionālās sabiedrības visaptverošu sadzīves formu.

Nacionālā sabiedrībā saredzam vairāk vai mazāk iemiesotu mūsu garīgās dzīves saturu kopību.

Valsti mēs varam iedomāties kā māksliniecisku formu, sabiedrību kā tās saturu, kas gleznai abejādi nozīmīgi kā forma tā ideja. Formā var likt pēc patikas dažādus saturus. Goethe saka: „kalta forma, kas dzīvodama attīstās” kur ir cilvēku dzīve, tur jābūt arī šai formai. Valsts ir vairāk kā utilitārs patglīdzeklis vai mehānisks pārvaldes aparāts, kas ar policiju un likumiem regulē cilvēku ārējo kopdzīvi, bet gan dzīves garīgā iespējamība un pamatnosacījums — neatņemama sastāvdaļa.

Ja mēs jautātu, kas bija pirmais — valsts vai sabiedrība, tad vajadzētu prasīt arī kas bija pirmais gleznā ideja vai forma. Dabiski, ka ideja un mākslinieciskais pārdzīvojums iet pa priekšu formai, bet rodoties gleznai abi parādas reizē — bezformīga glezna nav mākslas darbs. Bezvalstiska sabiedrība nevar eksistēt, tāpat kā valsts bez sabiedrības. Saturs un forma ir ontoloģiskas kategorijas, kas viena bez otras zaudē savu nozīmi. Lai paliktu līdzībā, mums bez formas un satura vajadzīga arī viela, tāpat kā valstij un sabiedrībai vajaga trešā locekļa — saimniecības. Tomēr nepareizi būtu tāpat kā valodu dzejai, vai marmoru statujai, arī saimniecību uzskatīt kā sabiedriskās un valsts dzīves cēloni. Sabiedriski — garīgie dzīves saturu nevar bez valsts formas un saimnieciskās vielas pastāvēt. Tāpat kā glezna nevar būt bez satura, formas un vielas. Katrai sastāvdaļai jābūt mērķtiecīgi izvēlētai, vadoties no idejas ko mākslinieks grib radīt, vai arī pēc mērķa, kam glezna domāta!

Sabiedriskās dzīves galvenie garīgie saturu ir reliģija, māksla un zinātne. Dažādos laikos viņu iespaids un veidi ir mainījušies. Savā laikā reliģija ir valdījusi pār zinātni, tad atkal filosofiskā zinātne centās reliģiju iznīcināt. Viduslaikos reliģija atkal pārvalda zinātni un t. t. Augusts Comte māca, ka reliģija savā attīstībā izspiedusi mānticību, metafizika reliģiju, pozitīvisms metafiziku etc.

Varētu jautāt kāpēc šeit neietilpina arī tiesības un tikumiskās normas? Reliģija, māksla un zinātne ir cilvēku dzīves mērķi pēc kuriem tie cenšās, kā pēc neatņemamiem dzīves saturiem.

*.) Dr. Vilhelm Andreae priekšlasījums vācu studentiem Gračas universitatē. Sniegšu to te sāsinātā veidā.

Turpreti tiesības un tikumiskās normas uzskatāmas, pašas par sevi kā sabiedrības, valsts saimnieciskās dzīves nepieciešamas prasības. Šās nav kā savrup — stāvoši dzīves saturu šķīrojami. Bez tradīcijām un tikumiskām normām reliģija, māksla un zinātne neattaisnos savus būtiskos pamatojumus. Šīs prasības neievērojot, saturu zaudēs savu vērtību. Tikumiskās parašu normas ir sabiedrības cenšanās pēc dzīves pilnības, bet tās nebūt nav dzīves sastāvdaļa.

Valsti, mēs ar Cētes vārdiem runājot apzīmējam kā kalnu formu, kas dzīvodama attīstās. Valsts formas izveidošanās nāk no iekšēja vēsturiskās sabiedrības satura, kas sastāda nacionālo valsti. Tā tad ne no ārienes, kā to nepareizi savā laikā domāja „policējiskās valsts aizstāvji, bet vairāk no iekšējiem saturiem veidojās valsts. Tomēr arī no ārienes šī forma tiek iespaidota caur valsts pašas likumiem. Lai labāki saprastu valsts formas raksturu, jāizšķir kā valsts nav vis kāda nemaināma un sastingusi organizācija, bet gan dzīves un mainošās sabiedrības dzīva organizācija. Dzīvās sabiedrības veidošanās un viņas pieskaņotā organizācijā saskatāma valsts, sabiedrības un saimniecības sakarības atslēga.

Kas ir organizācija? Ja studenti organizējas kādā biedrībā, tad, kaut gan viņi jau paši par sevi ir sabiedrības locekļi, tie pulcējās lai savus spēkus kopotu, zināmu nospraustu mērķu sasniegšanai. Viņi sanāk uz apspriedēm. Tas nu gan vēl nav organizācija, bet gan tiesības, kas guļ organizācijas pamatos un kuņas viņas locekļi var izlietāt. Tā tad redzam, kā trās tiesību skolas mācība, kā valsts esot likumu sistēma ir aplama. Tiesības guļ gan valsts pamatā, bet nav pati valsts, tāpat studentu organizācijas statuti nav vēl pati organizācija. Seit trūkst vēl darbības. Organizācija ir mērķtiecīgi darbojošos cilvēku savienība, bet ne tiesību nolikumu sistēma.

Katrai organizātoriskai darbībai vai sarīkojumam ir divi puses — iekšējā un ārējā. Citiem vārdiem piem., priekšlastjuma ir plānveidīga darbība, kas pēc tam no uzņemtiem iespaidiem izsauc jaunu darbību, kādā citā nozarē un virzienā. Tāpat valsti mēs redzam ne tikai nolikumu, normas, kā to mēģina mācīt trās tiesību skola par normu valsti, bet arī darbību. Tomēr nevar uzskatīt atkal valsti kā šo darbību ārējos iestādījumus, kā tiesību valsti, kas regulē cilvēku savstarpējās attiecības. Pie pareizas valsts jēdziena izprašanas mums jāgriež vērtība uz tās iekšējo organizāciju, visas dzīves pārādību aptverošu — „dzīves totalitāti”. Bet tas nebūt nenozīmē kā valsts ir kāds leviathans, kas aprij sabiedrību, saimniecību un visu individu darbību. Ne, ir lietas, kas valsti pavisam neinteresē piem., studentu organizāciju biedru reliģijā, to nodarbošanās, valsts neraksta priekšā kādai būs būt viņu piederībai pie politiskas partijas, — to valsts atļauj brīvi pašiem izšķirt. Bet ne visas parādības valstij ir vienaldzīgas. Ja valsti izzūd reliģija, māksla un zinātne, tad paliek valsts aparāts liels neaizpildams tukšums, ja saimniecība panīkst, — valsts var bankrotēt. Bez šaubām ka sabiedrības un saimniecības izturēšanās valstij nav vienmēr vienaldzīgi. Bet vai valstij pašai jāklūst par baznīcu, zinātnes vai saimniecības iestādēm? un kādas šeit robežas? Jāatbild kā valsts funkcijas ir regulēt, aizsargāt un audzināt. Katrs students sapratis to lielo nozīmi, ko dara valsts skolu, universitāšu, mākslas iestāžu etc. uzturēšanā un atbalstīšanā, kādas summas tiek izdotas mācības spēku atalgošanai un izglītības veicināšanai. Bet tai pašā laikā atstāj universitātem autonomiju, mācības spēkiem atļauj brīvi zināšanas mācīt pēc savas labākās sirdsapziņas; profesori nemāca vis to, ko piem., parlamenta vairākums atzīst par pareizu un grib, bet gan ko tie atzīst par patiesību, jo arī patiesības ir dažādas, un zinātnieku starpā pastāv stridi.

Valsts te arī citādi nevar rīkoties. Bet atminēsimies pagājušos laikos, kad mācības brīvību nepazīna, kur skolotāji nevarēja vis mācīt savus ieskus, bet gan „derīgi atzitos” iespēstas un objektīvai patiesībai neat-

bilstošas mācības. Atminēsimies laikus, kad universitātes bija padotas jezuitu mācībām, kad par zinātni valdīja reliģiskās dogmas. Sabiedriskās dzīves reliģiozie saturu valdīja pār zinātni, — bet tas nebūt nebija valsts iestādījums. Valsts neuzspiež sabiedrībai tās saturu, bet gan organizē šo sabiedrību pēc viņas iekšējas satversmes. Tāpēc arī valsts kā organizācija nevar noteikt zinātnes veidu un saturu, bet gan zinātnisko sabiedrību organizēt, kāmēr tā pati „nav spējīga” organizēties. Jo kas pats ir spējīgs ko darīt, tam palīdzību nevajaga. Tiklīdz sabiedrība nav spējīga pati savus sabiedriskos saturus izteikt, realizēt, — organizēties, tas jākarīto valstij. Agrāk ne visa sabiedrība kā tāda darbojās līdzī valsts politikā, bet gan atsevišķas kārtas, klases, kā firsti, zemes kungi, bruņnieki, garīdznieki, brīvie pilsoņi etc. Tie pa laikam bija spējīgi vadīt un aizsargāt valsti uz iekšieni un ārieni. Piem., firsti un bruņnieki spēja uz āru valdīt ar politiku un karaspēku, uz iekšieni ar administratīvo aparātu un tiesām. Gardzuieki bija spējīgi ticīgo sabiedrību organizēt, un ar zinātnieku — mācīto palīdzību klerikāļi varēja pat organizēt zinātnisko sabiedrību. Pilsoņi caur cunftēm un ģildēm organizēja pilsētu saimniecību, zemes kungi un zemnieki organizēja lauksaimniecību. Dažādas valsts varas funkcijas kā pārvaldes aparātu, likumdošanu, tiesas, karaspēku paturēja rokās zināmas kārtas. Saprotams, ka šeit bija nepilnības un visa tā lieta bija vēl neizveidota. Muižnieks bija reizē tiesas kungs uz savas zemes, reizē savu ļaužu karavadonis karā un saimniecības vadītājs. Cunftes meisters bija reizē tirgotājs, amatnieks, pa daļai pilsētas saimniecības vadītājs, kā arī darbojās pilsētas pārvaldē. Velāk valsts sāk šos darbības laukus saskaņot un iedalīt.

Tas parādās sākot ar teritoriālvalsts centralismu un līdztekus parādību saimniecībā — merkantilismu. Pilnīgi to izdevās sasniegt ar kārtu atcelšanu franču revolūcijā. Viduslaikos un arī renesansē valsts, sabiedrības un saimniecības trīsvienība ir sadalīta pa kārtu privilēģijām, tāpat siciliešu ierēdņu valsti Fridricha II. laikā neatrodam valsts varasadalījuma pa resoriem. Centrālztētā ierēdņu valsti bija vispirms sadalījums: oficiēri, valsts, ierēdņi, brīvās profesijas un tirgotāji. Absolūtisma laikmetā firsts top par valsts idejas vienīgo nesēju. Valsts suverenitāte tādā kārtā tiek pārķāpta. Ir gandrīz vienalga arī šī gadījumā, vai absolūtisma pārstāvis kā Ludvigs XIV. teic: „valsts esmu es” vai Prūsijas ķēniņš Fridrichs Lielais uzskata sevi kā savas valsts pirmo kalpu. Valsts varas robežas pārķāp arī Colberts — Francijas valsts finanses ģenerālprokurātors, neizšķirdams valdnieka personīgās tieksmes no valsts un valdīšanas tieksmēm un prasībām. Tas vadīja Franciju pret valstskapitalismam. Fridricha Lielā saimniecības politika sāka šķīrot ķēniņa finanses no valsts finansēm. Prūšu kamerālistis tiecās uz valsts sociālistiska pusi. Kolbertisms (valsts kapitalisms) valdnieka personību un no tās izrietošās valsts labklājību saredz valdīšanas mērķos, kamerālistisms (valsts sociālistisms) valsts labklājību uzskata kā valsts atveseļošanās līdzekli.

19. gadu simtenis nostiprinādam kapitālistu un privāto iniciāltīvu, sakopodams kapitālus un koncentrēdam lielrūpniecību vienā pusē rada pārprodukciju un krīzes, otrā nabadzību un bezdarbu. Sociālistisms meklē jaunus ceļus zemākās strādnieku šķiras atbrīvošanā no kapitālistu izmantošanas. Sociālistisms negrib šķiras un tautības, bet lai visi vienādi varētu jemt līdzdalību pie valšku kopējā bagātību sadalījuma, dodams priekšrocības strādniecībai. Valsts sociālistisms nedod nevienai šķirai priekšrocības pret valsts kopējo labklājību.

Paturēsim prātā, ka valsts kā organizācija nav nekāda sastingusi forma, bet gan veidojošās sabiedrības formas piedošana. Sabiedrība pati ir spējīga pa daļai vai pat pilnīgi šīs formas dot. Ja sabiedrība savus iekšējos saturus nespēj veidot un attīstīt, tad valsts kļūst par lielu „naktssargu” jeb kā Lassals saka: „naktssarga valsts”, kas sabiedrību neformē, bet tikai regulē ārējo satiksmi. Sabiedrība un tās saim-

niecība tiek atstāta pati savai uzraudzībai pēc principa „ļaujiet notikt, ļaujiet darīt“, un valsts ārēji regulē līdzīgi policistam braucēju un kājnieku satiksmi pilsētās. Pret šādu kārtību, kur visu atdod privātai ierosei, visvairāk uzstājās valsts sociālisti (Rodbertus).

Valsts var noiet arī citā galējībā, kad tā regulē absolūti visu, sevišķi saimniecībā ražošanu un patēriņu, — tā rodas komūnisms. Briesmas draud no abām pusēm. Vislielāko pelņu izsītkapitālisms, ja valsts ļauj atkāpēt pēc viņa svīpes. Saimniecības vadītājs tad taīsa naudu ar valsts likumu palīdzību un valsts vīri, kas viņiem šinī gadījumā ir palīdzīgi, tiek vairāk vai mazāk apslēptā formā atalgoti.*) Tas ir valsts izsaimniekošanas briesmas, un tas notiek, kad valsts atļauj pilnīgu rīcības brīvību privātai iniciatīvei, — brīvai tirzniecībai, kur stiprākais apēd vājāko. Pilnīga darbaltīguma brīvību, kapitālistu neierobežota vara par nabadzīgām šķirām, katras sociālpolitikas trūkums, nozīmē kapitālismam labu tirgošanos, kā to sociālisti un katedrusociālisti pilnīgi aprādījuši, un kā to strādnieku šķiras proletārizācijas process un izmantošana 19. g. simtenī no kapitālista drausmīgi pierādījis. Tikai valsts spēja šīs attiecības regulēt.

Ne mazākas briesmas draud no otras puses — saimniecības nacionālizācija, īpašumu konfiskācija — kā to komūnisms cenšas ieviest, upeurēdams visu sabiedrības kultūru, novedzams saimniecību pie bezdibēna malas, netaupot pie tam miljoniem cilvēku dzīvības.

Uz šīs vēstures lapas puses, komūnītiņi, atrodami arī mēs, — no labās puses mums draud kapitālista plutokrātija, no kreisās komūnisma runga. Ko mēs varam darīt, lai glābtu valsti no bojā iešanas ir kā pa kreisi, tā pa labi? Kā izklūt no krīzes stāvokļa? Vai mēs varam vēstures ratu pagriezt par dažiem gadu simteņiem atpakaļ, lai dotu tam jaunu laimīgāku pagriezīenu, no tās vietas, kur varbūt attiecības starp valsti, sabiedrību un saimniecību bija daudz veselīgākas nekā tagad?!

Tas tomēr ir un paliek tāja un nesasniedzama romantika.

Nepadosimies ne utopijām, ne arī izmisumam.

Vēstures pētnieks zinās, ka pagātne neatgriezīsies, bet tas tikpat labi arī zinās, ka mūžīgās idejas atkal atgriezās, realizējas, lai gan citādākā veidā.

Godbijībā pret nesenas pagātnes notikumiem, tagad jāmeklē pēc mūžīgi jauniem sabiedriskiem dzīves saturiem, jāglābj spējīgo kārtu vientība, kā mēr visas saites nav zudušas. Mēs redzam, kā saimniecībā visi no strādnieka līdz direktoram kļuvuši uzņēmumu un mašīnu vergi, — no kunga par kalpu. Civilizācijas šķietamā labdarība novedusi mūs pie kultūras posta. Visā pasaulē masu fabrikācija novedusi pie pārprodukcijas, krīzēm un bezdarba! Nav kā agrāk spējīgu šķiru, kas laimīgā līdzsvarā starp valsti, sabiedrību un saimniecību, būtu spējīga valdīt, kļūt no kalpības ārā par brīviem pilsoņiem. Šodien meklē caur konjunkturnas pētīšanu, produkcijas un tirgus regulēšanu, kā arī sociālo politiku un likumdošanu visādi līdzētīes. Testi, karteļi, sindikāti kapitalismā, kooperatīvi un patērētāju b-bas lauksaimniecībā un vidus šķirās, arodbiedrības strādniecībā etc. tomēr nes vēl sevi vai nu kapitālistu vai atkal sociālistu pazīmes. Tās nenes vēl sevī kārtu organizācijas vai profesionālu apvienību raksturu. Bet pēdējā apstākļi guļ asni jaunai labākai kārtībai, jaunai profesionālu kārtu apvienībai, kas veidotu uz stingras disciplīnas pamatiem. Šo kārtu (šķiru) vai profesionālo apvienību saturu un pretējo interešu saskaņošanai kompromisa ceļā uz solidārisma pamatiem saredzams valsts lielākais uzdevums. Tas būtu valsts vīru uzdevums, novadīt šīs intereses pareizā virzienā, kopīgas tautas labklājības pacelšanā, un ne vis liekā enerģijas patēriņā starp sociālistiskām un kapitālistiskām tendencēm.

Jaunu atbildības sajūtu pret augstākām sabiedrības vērtībām: reliģiju,

mākslu un zinātni. Labklājība ir viņu līdzeklis. Svētu atbildības sajūtu visiem kā valsts politikas, saimniecības vadītājiem, tā strādniekiem! Atziņas vajaga, ka tikai visas tautas un darba spēju kapitālā un solidārisma var attīstīties un atdzimt sabiedrības vērtības un kultūra, bet akla šķiru cīgā un savstarpēju naida kultivēšanā — tas pazaudēti!*)

Ne šķiru cīgā tauta iegūs labumus pie viņas nacionālās kultūras augļiem ne arī pilnīgā vienaldzībā tos izmantos, bet gan katra kārtā un profesija pēc viņas spējam un nopelniem jems daļu kultūras realizēšana.

Sevišķi Austrijā mēs novērojam, ka visas šķiras un kārtas grib jemt dzīvu daļu valsts pārvaldē, saimniecībā un politikā. Valstij jāvar sabiedrības interese un saturus apmierināt un izdarīt. Valstij un saimniecībai jānodrošina, ko katrs spēj un kas tam pienākas, stipru politisku kārtu iekšējā un ārējā politikā, stipru saimnieciskā šķiru, kas savus uzdevumus spēj veikt! Bet katram arī jāpiekāpjas lielā uzdevuma priekšā un jāieliek visas spējas darbā, lai atgūtu un sasniegtu jaunās labākas valsts atdzimšanu!

Cand. oec. Frīdis Hāns.

Akadēmiskā dzīve ārzemēs.

Ciriches iespāidi.

Izglītības papildināšana lielākā zinātnes centrā sniedz neapņēķināmas vērtības. Mūsu universitāte dod visumā ļoti vispārīgu izglītību, kas ir pamats tālākai specializācijai. Un šāda tālaka specializācija nepieciešama visiem tiem, kam noteikts mērķis un interese atsevišķās nozarēs.

Ne katreiz lielās universitātēs ir arī lieli zinātnes centri un katrs no lieliem centriem vienmēr slavens tikai ar dažām, vai pat tikai ar vienu nozari. Viņi slavens ar saviem mediķiem, Parīze ar bakteriologiem, Leipciģa ar fizikochēmiķiem un Ciriche tagad kā organiskās ķīmijas centrs. Jaunais turienes universitātes ķīmijas institūts vadītājs prof. Dr. P. Karrer's īsā laikā prātis šai iestādei nodibināt pasaules slavu. Tagad viņa vadība speciālus zinātniskus darbus strādā katru sēmeni liels skaits ārzemnieku.

Studiju apstākļi tur un šeit atšķiras ļoti spilgti. Vīspirms augstākā izglītība tur nesamērīgi dārgāka kā pie mums. Jāmaksā pa katru lasīto priekšmetu atsevišķi un vidējs kurss maksā ap 30 latu sēmenī. Vēl daudz dārgākas ir laboratorijas. Diplomandu praktikums maksā 160 latu sēmenī, bet mazākie praktikumi no 50—100 ls. Pie tam par lielām jāmaksā vēl atsevišķi un tam nolūkam jāizdod vēl ap 100—200 latu. Sveicieši netic, ka pie mums viss tas maksā tikai dažus latus. „Vai tad mūsu valsts esot tik bagāta?“

Varētu domāt, ka šīs dārdzības dēļ cieš tautas kultūras limenis, bet tā nav. Vienkārsie Sveices strādnieki ir intelligentāki par lielu daļu no tiem, kas pie mums grib skaitīties pie intelligēnces. Ši liela augstākās izglītības dārdzība nebūt neaizkrusto ceļu apdāvinātiem un trūcīgiem, jo tiem piešķir stipendijas. Protams, universitātes beigšana saistīta ar lielākam materiālam grūtībām, bet arī izredzes daudz labākas. Sveices augstskolu absolventi atrod nodarbošanos arī Francijā un tās kolonijās un Itālijā. Gandrīz katrs universitāti beidzis sveicietis prot nevien vācu un franču, bet arī angļu un itāļu valodu.

Augstākās izglītības grūtā pieejamība liekās slīkti saskan ar Sveices demokrātismu. Bet tas mums var „likties“ nepareizs demokratisma izpratnes dēļ. Mēs šo jēdzīnu bieži saprotam tā — „visu visiem“. Mums visi grib studēt, nejaudādami par savām spējam, nezinādami savu īsto mērķi un dzīves uzdevumu. Liela daļa mācības spēku enerģijas tiek izlietota veltīgi un radošām zinātniskam darbam tās atliek maz. Profesoram Korrer'am ir trīs asistenti, kuri strādā tikai zinātniski. Sveicieši saprot, ka tautas lepnums nav studentu skaitā, bet tajos darbos,

*) Pasvītrojums mans. F. H.

ko tā var sniegt zinātnē, visai cilvēcei, visai kultūras pasaulei.

Sveices demokrātisms ir nesalīdzināmi veselīgāks par mūsu demokrātismu. Mēs pārāk gribam iet plašumā un kļūstam pavīri. Mēs vēl neesam sapratuši to elementāro patiesību, ka dzīves laime neatkarājas no tā ārējā, kas mums ir, bet gan no mums pašiem. Mēs neprotam atrast savu īsto dzīves uzdevumu.

Mūsu pavīrības sekas ir arī ārīškība. Ciriches studenti gērbjas daudz vienkāršāk kā mūsējie. Sevišķi tas sakāms par dāmām. Studentes ar smērētām lūpām un uzaciņ nav redzamas.

Sveicieši mīl savu dzimteni un savus kalnus. Viņi stāv tiem vēl tuvāk nekā mēs savu tēvu laukiem, pļavām un birstalām. Gandrīz viss brīvais laiks tiek izlietots kalnu tūrēm un izbraukumiem. Arī izrikojumus sarlko brīvā dabā. Taisni šīs dabas tuvums cilvēku atsvaidzina, aizdzēn slimīgās tiekmes un rāda īsto ceļu. Mans tuvākais kaimiņš laboratorijā bija jauns sveicietis, kas jau četrpadsmit gadus vecumā bijis pie Bernina galotnē, kur tagad izkāpis gandrīz viņas augstākās un grūtākās galotnes un neko skaistāku par savu dzimteni un šiem kalniem nezin.

Varbūt daudzos ārzemniekus, kas tur papildina savu izglītību, pievelk skaistā Sveices daba, jaukās, nelielās pilsētas. Abas Ciriches augstskolas (universitāte un tehniskā augstskola) atrodas kalna nogāzē. Izejot pašu pilsētas centru, nāmi līdzinās vasarnīcām, kas atrodas skaistos dārzos. Gludās, asfaltētās ielas tik bieži mazgā, ka putekļus nekad nevar manīt. Tirība — tas Sveices lepnums. Tā ieaugusi tautas miesā asinis. Students trepu telpās vai laboratorijā nekad nemēts papīroša galu uz grīdas, pat nomestu degkociņu grūti būs atrast.

Sveice vislabāk pierāda, ka tautu naida ir mākstīgas kūdišanas sekas. Es nezinu nevienu vācu dialektu runātāju sveicietis, kas naidīgi izteiktos par frančiem. Laboratorijā strādāja blakus sveicietis, vāciētis, polis, ungārs, anglis, japānis un visu starpā valdīja vissirsnīgākās attiecības.

Sveicieši nepazīst lišķību un ir taisni un nelokami savā pārliecībā. Asi un noteikti visas Ciriches avīzes raksta pret angļu politiku Indijā, kaut gan taisni angļi ir tie, kas visvairāk naudas atstāj sveices viesnīcās un dzelzceļu kasēs. Asistenti B. Jirgensons.

Kr. Morberga pēdās! Dominikas republikas ģenerālkopsuls Zviedrijā G. Hagstrēms nosūtījis ministru prezidentam 15.000 zviedru kronas (20.800 latas) nodošanai kultūrai b-bai vai valsts ietādeai, kas veicina kultūras sakarus ar Zviedriju. Mūistru prezidents ziedojumu nodevis universitātei, kas no šī dāvinājuma procentēm izsniegs divi stipendijas: vienu filoloģ. filosofijas fak., otru lauksaimniecības fakultātei.

Universitātes ziņas.

Konzervatorijas pilnu kursu ar brīvmākslinieka diplomu beiguši pagājušajā māc. gadā kompozīcijas teorijā — 3 pers.; ērģeles — 3; klavieres — 17; dziedāšanā — 6; vijole — 4; violončellā — 1. Pilnu kursu ar tīestībām uz brīvmākslinieka diplomu, iesniedzot vispār. izglīt. aplieciņu beiguši: klavierēs — 1, vijolē — 1, bazūnē — 1 persona. Absolvējuši spec. priekšmetu ar nepabeigtu obligat. priekšmetu kursu: dziedāšanā — 1, vijolē — 1, sitam. instrum. — 1 pers.

Universitāti beiguši pagājušā (1929./30.) mācības gadā 396 studentes, ti, no kuriem sievietes — 111 un vīrieši 285. Pēc fakultātem beigušie sadalās šādi: arhitektūras fak. — 5 vīrieši un 1 sieviete, inženieru zin. fak. — 14 vīrieši, inženieru kultūrtechn. nod. — 4 vīrieši, filoloģ fak. — 11 vīrieti un 13 sievietes, ķīmijas fak. 23 vīrieši, ķīmijas fak. farmāc. nod. — 6 vīrieši un 9 sievietes, lauksaimn. fak. — 17 vīrieši un 13 sievietes, lauksaimn. mežkop. nod. — 9 vīrieši un 1 sieviete, matem. un dabas zin. fak. matem. nod. — 6 vīrieši un 1 sieviete, dabas zin. nod. — 1 vīrietis un 4 sievietes, mehānikas fak. — 35 vīrieši un 1 sieviete, medicīnas fak. — 60

Ko lai sagaida no tādas jaunatnes?

Agrāk ar ģimenes lietām nodarbojās tikai „Aizkulisēs“ tagad nav laikraksta, kas katru dienu nevēstītu visos sīkumos, par spoži nosvinētām, skaisti organizētām laulībām mūsu intelligēnces aprindās. Un viscār pakalpīgais reportiers piespaurdis: — ligavainis un ligava ir tādas un tādas organizācijas loceklis! Patiesie reklāmas mērķi, kā balti diegi, spīd cauri šim foto-reportieriskām ziņām. Un par šo reklāmu nav ko uztraukties ne runāt.

Bet jārunā gan par to intelligēnces daļu, kas ar varītēm grib ieskaitīt sevi „nacionālos aristokrātos“, bet kas ar savu „aristokrātismu“ skrien uz ielas, velkot līdzī ģimenes dzīves intīmos mīrkļus. Varbūt, vēl Amerikā tādi tikumi valda, bet pie citām kultūrtautām to uzskatītu par lielāko „šokgu“. Tā reklāma ir ģimenes dzīves necienīgā, sevišķi viņas pirmā, skaistākajā brīdī. Sic!

vīrieši un 29 sievietes, medicīnas fak. zobārstn. nod. — 1 vīrietis un 27 sievietes, tautsaimn. un tiesību zin. fak. tautsaimn. nod. — 25 vīrieši un 3 sievietes, tautsaimn. fak. tiesību zin. nod. — 50 vīrieši un 3 sievietes, teoloģijas fak. 11 vīrieši un 2 sievietes un veterinārmedicīnas fak. 7 vīrieši un 4 sievietes.

Interesanti salīdzināt beigušo skaitu ar uzņemto skaitu, kas gan studentiem par labu nerunā, jo beiguši tikai apm. viena trešdaļa no uzņemto skaita. Proportionalitāte vīriešu un sieviešu skaita ziņā nav daudz grozījies.

Atzīmējam, ka no šī gada 2421 aspirantiem, 31,6% bija sievietes.

Ārkārtīgi liels konkurss bija šogad pie iestāšanās universitātē. Uz 1185 brīvam vietām bija pieteikušies 2428 vidusskolu absolventi, kas līdz šim vēl nebija piedzīvoti. Lai gan beigās uzjēma 100 studentus vairāk kā bija paredzēts tomēr gandrīz 1000 bija jāpaliek ārpusē. Vislielākais konkurss līdzīgi iepriekšējiem gadiem bija medicīnas fakultātē, kur no 239 kandidātiem uzjēma tikai 64 (brīvo vietu skaits bija paredzēts 50). Ierobežotā skaitā uzņemšanu universitātes vadība motivē ar vietu un telpu trūkumu un jau esošo lielo studentu skaitu (Latvijā studentu skaita ziņā proporcionāli savam iedzīvotāju skaitam ieņem vienu no pirmajām vietām pasaulē).

Kaļa klausības atlikšana studentiēm.

Līdz š. g. 31. decembrim jāiesniedz zināmu vecumu sasniegušiem studentiem attiecīgā kaļa aprīnķa priekšniekam lūgums, lai atsvabina no kaļa klausības izglītības turpināšanai L. universitātē. Iepriekš jāiesniedz sēkrētāriātam lūgumraksts ar lūgumu izsniegt aplieciņu, ka lūdzejš ir L. u. students. Šo aplieciņu izsniegs tikai pēc lekciju naudas samaksas par tekošo sēmeni. Aplieciņas no attiecīgās kaļa aprīnķa pārvaldes par kaļa klausības atlikšanu izglītības turpināšanai tiks piesūtītas sēkrētāriātam izdalīšanai.

Lūgumraksts kaļa aprīnķa pārvaldei jāraksta pēc šāda parauga:

..... aprīnķa kaļa klausības komisijai.

Latvijas Universitātes ..... fakultātes studenta ..... (uzvārds, vārds un tēva vārds)

LŪGUMS.

Lūdzu atlikt man iesauķšanu obligatoriskā aktīvā kaļa klausībā izglītības turpināšanai.

Esmu dzimis ..... gadā, ... m. .... d. un ievests ..... (pilsētas, mīesta, pagasta) iesauķšanas sarakstā ar № .....

Tagadējā dzīves vieta .....

Pielikums: Latvijas Universitātes aplieciņa № .....

Pamats: Kaļa klausības likuma 35. un 36. p.

19. . g. .... (Paraksts)

Nāķošā studentu padomes darba sēde notīs 25. sept. pl. 17. Vērmaņa parkā, Virtuves zālē.

Svinīgā studentu padomes sēde, kurā uzaicināta piedalīties arī universitātes vadība, notīs 27. setembrī. Lūdž piedalīties arī visus līdzšinejo stud. padomju locekļus.

Universitātes Sēkrētariāts lūdž tos aspirantus, kas iestājparbaudījumu universitātē nav izīurējuši, sajēmt atpakaļ savus dokumentus.

Ar lekciju naudas nomaksāšanā jāpāsteidzas, jo pēdējās dienās paredzams liels sastrēģums un nomaksas termiņš netiks arī grozīts. Arī

*) Pasvītrojums mans. F. H.

minimuma nokārtošanas termiņu nepagarinās.

Macības spēku jubilejas. Š. g. 22. augustā nosvinēja savu 60 gadu jubileju plaši pazīstamais L. ū. medicīnas fak. chirurgijas profesors Dr. med. J. Alksnis.

60 gadu jubileju nosvinēja š. g. 14. septembrī arī iecienītais L. ū. filoloģijas fak. latviešu literatūras docents L. Bērziņš.

Š. g. 12. septembrī pagāja gads no L. ū. goda biedra J. Raiņa—Pliedšana nāves dienas.

Studenta nama lietā studentu padome pag. pavasarī nolēma griezties pie Rīgas pilsētas valdes ar lūgumu, necelt iebildumus pret Rīgas latv. b-bai piešķirtā zemes gabalu pārņemšanu savai īpašumā. Pilsētas valde nolēmusi iebildumus pret to necelt, bet tikai tadā gadījumā, ja attiecīgo zemes gabalu R. l. b-ba nodod stud. padomei bez atlīdzības, un ja studentu padome apsolās uzcelt studentu namu 5 gados.

Uz starptautisko antropologu kongresu Portugales galvas pilsētā Lisabonā aizbrauca prof. Fr. Balodis un doc. J. Primānis, kur viņi piedalīsies kā mūsu universitātes pārstāvji un ārzemēs uzturēsies apm. mēnesi. Docents J. Primānis piedalīsies starptautiskā anatomu konferencē Berlīnē.

Līdzekļu antropoloģijas pētīšanai uzjēmis savā budžetā veselības departaments — 11.500. — Šo darbu veikšanai paredzēti 5 ārsti un 5 studenti — ārstu palīgi. Budžetā paredzētas arī summas radīja iegādāšanai l. pilsētas slimnīcas vēžu slimību ārstēšanai, bet nav ticams, ka budžetu noapaļojot un saskaņojot nenostipros, jo zinātnes vajadzības mūsu politiķi arvienu ir ignorējuši.

Latvijas filologu b-bas publiska sēde notika sakarā ar Baltijas valšu arheologu kongresu Rīgā š. g. 18. augustā. Prof. Dr. E. Blesē lasīja referātu par seniem kuršiem, kas pēc profesora kunga domām un arī citu autoru pētījumiem, esot tuvu stāvējuši senprūšiem, un kurši esot uzskatāmi kā saite starp senprūšiem un pārējām Baltijas piekrastes tautām. Sēdē piedalījās liels skaits viesu — ārzemnieku, kas bija ieradusies uz arheoloģisko kongresu, arī ārvalšu sūtņi un daudz latviešu kultūras darbinieku.

Uzsaukums

Latvijas akadēmiskajai jaunatnei.

Latvijas skautu centrālā organizācija savu 12 gadu darbības laikā jau apvienojusi 5000 lielu jaunatnes brālību. Veidot krietnu raksturu, nesavtīgumu un istus tautas dēlus ir skautu mērķis. 300 vadītāju bez jebkādas atlīdzības gadu no gada darbojas šo mērķu sasniegšanai. Šis vadītāju skaits tomēr pārāk niecīgs, jo liels ir tās jaunatnes skaits, kas vēlas kļūt skauti, bet kas vadītāju trūkuma dēļ jānoiraida, jo audzināt var tikai mazu pulciņu, nevis lielu pūli. Mums nepieciešami 300 vadītāju vietā 3000. Mēs ticam, ka mūsu dzimtenē ir tik daudz vīru, kas savu brīvo laiku ar mieru ziedot jaunatnes audzināšanai t. i. tautas nākotnes veidošanai. Lai kļūtu par skautu vadītāju nekā cita nevajaga, kā mīlestību pret jaunatni, mīlestību pret dabu, un karstas sirdis, kas dzimtenes nākotni stāda augstāk par visu. Mēs ticam, ka mūsu akadēmiskā jaunatnē būs vīri, kam tādas īpašības piemīt un tamdēļ griežamies pie viņas ar aicinājumu: stājaties skautu vadītāju rindās.

Vislielākā palīdzība vajadzīga Rīgas jaunatnei — nāki, vediet šo jaunatni arī no pilsētas mūriem, vediet viņu dabā, vediet viņus saulītē: Stājaties skautu vadītāju rindās.

LSCO visus kas vēlas kļūt par skautu vadītājiem uzaicina rakstīt Skolas ielā 1.

Latvijas skautu centrālā organizācija.

Latvijas Universitātes kori jaunu dziedātāju uzņemšana notiks 15., 17., 18., 22. un 25. septembrī plkst. 7. 30. vak. Lauksaimniecības fakultātes aulā.

Uz lekcijām jāpierakstās šinī sēmesrī līdz 15. oktobrim.

Studentu vienotne „Latviete“ mainījusi mitekli un atrodas tagad stud. padomes namā Valdemāra ielā № 69, dz. 7.

Korporāciju komerša Fraternitas Rīgensis konventgleznas fotoprodukcija.

Studentu ekskursijas uz ārzemēm.

Pagājušā vasarā notika vairākas studentu ekskursijas uz ārzemēm, ko noorganizēja stud. padomes ārlietu birojs un arī atsevišķas studentu organizācijas. Atzīmējamas ir šādas studentu ekskursijas:

1. Uz Austriju, Tiroli un Poliju, kur piedalījās 19 kommitoņu un ekskursija ilga 22 dienas — no 20. jūnija līdz 10. jūlijam.

2. Uz Lietuvas dziesmu un Vītuta svētkiem, kur izbrauca kopā ar Latvijas studentu padomes delegāciju. Ekskursija ilga vienu nedēļu — no 19. līdz 25. jūnijam.

3. Zviedru-latvju b-bas rīkotā profesoru un studentu ekskursija uz Zviedriju notika no 12. līdz 24. jūnijam, kurā piedalījās 34 dalībnieki.

4. Uz Igauniju ekskursiju no 9. līdz 11. augustam sarīkoja mūsu universitātes lauksaimniecības fakultātes stud. b-ba. Piedalījās ap 25 dalībnieki — b-bas biedri. Ekskursija apmeklēja Tartu un vairākas Igaunijas ievērojamākās vietas un priekšzīmīgākās lauku farmas.

Tālāk būtu atzīmējama latvju studentu piedalīšanās Darmštates studentu olimpiādē un Baltijas studentu meistarsacīkstēs Tallinā.

Par studentu ekskursijām pa Latviju atgriezīsimies turpmākā rakstā.

Arzemju studenti pagājušā vasarā kuplā skaitā apmeklēja Latviju. Par uzņemšanu rūpējās studentu padomes ārlietu birojs.

1. No 27. līdz 30. jūl Rīgā uzturējās C. I. E. III. komisijas (ceļojumu un starptautisko attiecību) sekretāre, angliete Mis M. C. Hermes, kas Rīgā ieradās no Polijas un devās tālāk uz Zviedriju. Miss Hermes iepazīnās ar studentu namu, stud. grāmatnīcu un stud. virtuvi. Ar ārlietu biroja pārstāvjiem Miss Hermes apspriedās par identitātes kartes izsniegšanas kārtību un amerikāņu studentu ekskursijas uzņemšanu.

2. No 3. līdz 8. jūlijam ar Latvijas ievērojamākām vietām iepazīnās Viļņas Austrumeiropas pētīšanas institūta 28 audzēkņi, profesora Ruszczyca vadībā. Visi apmeklēja arī Brāļa kapus, kur nolika krāšņu vainagu Polijās nacionālās krāsās. Viesiem ļoti iepatikusies Rīgas Jūrmala un vispār par iespaidiem Latvijā tie bija ļoti iepriecināti.

3. No 9. līdz 11. jūlijam Latvijā viesojās otra poļu studentu grupa — Poznaņas universitātes ģeogrāfijas institūta 15 studentes, -ti, prof. St. Pavlovska vadībā.

4. No 17. līdz 19. aug. Rīgā viesojās amerikāņu studentu ekskursija, kopskaitā 12 kommitoņi.

5. Rīgu apmeklēja caurbraucot 9 somu kommitoņi.

10. sept. Latvijas universitātes padomes sēdē

par universitātes pārstāvi Doles elektrības uzņēmuma lietu padomē ievēlēja prof. Kārli Rezevski. Līdzinējos vecākos asistentus Kārli Bikši un Aleksandru Birznieku atstāja līdzšinējos amatos. Pieskīra atvaļinājumu prof. L. Arbuovam Vatikāna arhīvu pētījumu turpināšanai Romā. Pagarināja

prof. A. Buchholca komandējumu uz ārzemēm līdz 18. septembrim un atsvabināja priv. doc. B. Brušu no asistenta pienākumiem, jo komandējums uz ārzemēm neļauj tos izpildīt. Pieņēma prof. Kārļa Baloža atteikšanos lasīt ievadu tautsaimniecībā un uzdeva lasīt minēto priekšmetu priv. doc. Eduārdam Šironam. Nolēma ievest tiesību zinātņu nodaļā šādus ieteicamus priekšmetus: diplomātiskās un konzulārās tiesības, kuņas lasis doc. H. Albats un notariālās tiesības, kuņas lasis doc. Vl. Bukovskis.

Nolēma palielināt tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē tekošā mācības gadā sociālās likumdošanas kursu par 2 lekciju un 2 semināru stundām nedēļā. Tā tad sociālā likumdošanā uz priekšu būs 4 lekciju un 2 semināru stundas. Nolēma ievest tai tautsaimniecības nodaļā fakultatīvu priekšmetu „pašizmaksas kalkūlāciju“ ar 2 stundām nedēļā, kuņu uzdeva lasīt instr. P. Lazdiņam.

Uz Jēkaba Essera kapa Arensburgā, kurš atstājis mantojumu Latvijas universitātei, nolēma uzlikt mūsu universitātes piemiņas plāksni.

Pieskīra no speciālu līdzekļu summām studentu padomei stud. sportam un fiziskai audzināšanai Ls 1500. —

Sports.

„Universitātes Sporta“ sportisti Latvijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā ieguvuši trešo vietu ar 32 punktiem, kas ir uzskatāms jau par labu sasniegumu. Kā labākie atzīmējami kom. Andersons, Nusbergs, Mūzis, Migla, Bērtulis, Bergs u. c.

Darmštates olimpiādē, kas notika no š. g. 1.—10. aug. piedalījās apm. 1000 studentu no 36 valstīm. Pirmo vietu kopsummā ieguva vācieši, kas bija arī labākie vieglatlētikā un pel-

dēšanā. Vācu komandā bija redzami vairāki slaveni sportisti, kas pārstāmi pasaules mērogā, kamdēļ latvju studentu izcīnītā desmitā vieta ar iegūtiem 12 punktiem ir ļoti labs sasniegums, par ko galvenā jāpateicas konservatoristam Dimzem. Pēdējais ieguva piecīņā otro vietu.

Atmiņā nāk lielā sociālistisko studentu cīņa studentu padomē par sporta vajadzībām paredzēto summu svitrošanu, kas tomēr beidzās bez panākumiem. Tieši savas veselības sargāšanā un ķermeņa harmoniskā izveidošanā ļoti maz kas tiek darīts. Daudzi studenti gan bojā savu veselību konventos un arī publiskos krogos pie alus kausa, čaklākie zinātnes mīļotāji sēž dienas un naktis saliekušies klausītavās un pie grāmatas vai uzturas kaitīgu vielu izgarojumu un dūmu pilnās laboratorijās, bet jaunā organisma prasības pēc kustībām ignorē (pat tsākos attālumus no mājām līdz augstskolai bieži vien negrib nostaiģāt kājām, bet uzmeklē tramvajus un autobusus, tā ietaupīdami gan acumirkli dažas minūtes laika, lai atkal šo „dabīgo laiku“ pat nelietīgi un bezdarbībā pavadītu). Vienotnes šinī jautājumā ir gandrīz vienīgās organizācijas, kas plašākā mērogā saviem locekļiem uzliek par pienākumu apmeklēt vingrošanās zāli Konservatorijā vai arī I. K. S. sporta laukumu. Kommitoņi neizmirstiet rūpēties par sava ķermeņa attīstību!

Konzervatorijas vingrošanas zāle studentiem būs pieejama sākot ar 1. oktobri. Ieteicams noorganizēt grupas un pieteikt vingrošanas un sporta instruktoram kom. A. Grasiim (vislabāk apm. 20 cilv. grupā) vai arī „Ū. S.“ klubā L. Vērmaņa dārza paviljonā.

Līdz 1. oktobrim pieejams I. K. S. sporta laukums Ķieģeļu ielā, kur iespējams trenēties futbolā, vieglatlētikā katru otrdienu un ceturtdienu no 15.—17. (futbolistiem) un 17.—19. (vieglatlētiem).

Baltijas valšu studentu meistarsacīkstēs Tallinā vieglatlētikā Latvijas univers. studenti ieguvuši trešo vietu ar 79 punktiem. Pirmā vietā Somija ar 174 punkt., otrā Igaunija ar 108 punkt. un pēdējā — ceturta vietā Lietuva ar 31 p. Studentu futbola sacīkste Latvija : Lietuva beidzās neizšķirti 2 : 2 (0 : 1).

L. Ū. studentu atturības b-bas birojs atvērts torņa ielā 4, dz. 2. no pl. 9—15 ikdienas. Iestāšanās anketas saņemamas birojā. Pirmo biedru sapulce šinī sēmesrī notiks š. g. oktobra mēneša pirmā pusē.

Atbild. redaktors: cand. oec. Fricis Hūns.
Redaktors: „Studenta“ kolleģija.

Izdevējs:
L. Ū. studentu vienotne „VIENKOPA“

Ievērojiet,

ka viena

RADIO AGOSLOEWE

daudzkārtēja lampa darbojās, kā 3 parastās vienkāršas radio lampas.

Modernākos uztvērējus, arī tādus, kas darbojās bez antenas, bez akumulatora, bez anodbaterijas, kas pieslēdzami vienkārši pie apgaismošanas tīkla un visus radio piederumus demonstrē interesentiem katrā laikā bez jebkādas saistības.

Izdevīgi maksāšanas noteikumi.

Ilustrētus prospektus izsūta par brīvu.

T/N Pauls Romans

Rīgā, Marijas ielā № 35

Tālr. 2-8-0-4-0 un 2-0-9-4-7.

Pastāvīgi krājumā par lētām cenām:

Kungu, dāmu un bērnu
APAVI un GALOŠAS
Ceļa somas • Sporta piederumi

Plašā izvēlē manufaktura:

Dāmu kleitu un kostīmu drānas, kungu uzvalku un mēteļu drānas, linu audekls, pus-audekls, madapolams, nansuks u. c. Gatava kungu veļa, krūtis, apkakles, kakla saites, zeķes — dāmu un kungu. Lietus sargi. Aužamie diedziņi. Gultas segas.

Vairumā **Centralā Savienība „Konzums“** Mazumā
Rīgā, Dzirnau ielā 68 un 87.

Studentu ievēribai!

A. Ratfelders, Rīgā,
Kaļķu ielā 11. Tālr. 23216 un 20182.

Piedāvā lielā izvēlē:

paukošanas takalažas, korpor. lentes, sporta siksnas, portfeļus, vingroš., baleta un rīta kurpes, vingr. matračus, mug. somas, nagu kopš. pieder., kab. portf., naud. makus pap. un met. naud., rakstāmg. mapes, tualet. pied., (Nasep), Termus pud., visjaun. dāmu roku som. un vis. ceļoš. sporta piederumus.

Pasūtījumus un izlab. izdara glīti un not. laikā.

„Parka-Pagrabs“

(Bij. Namīpašnieku biedr. klubs) Brīvības bulv. 2/4 (ieeja no Merkeļa ielas)

katru dienu garšīgas pusdienas

Trīs ēdieni Ls 1.— no plkst. 12—6 vak. Bagātīgā izvēlē siltu un aukstu ēdienu bufete. Dzīvas zivis no akvarīuma.

Spēlē koncertu un deju muzika.

Pilnīga kabare programma.

Sākums plkst. 8 vakarā.

P. Biernis, maiznīca,

Rēveles ielā 96.

Tālr. 9-2-3-2-8

Maize visādas šķirnes augst. labumā

Modernas frakas un smokingu izirēju.

Pagatavoju visādus kungu uzvalkus

pēc jaunākiem modes paraugiem.

Pirmklasīgs darbs. Ilggadīga prakse.

Cenas mērenas.

Valdemāra ielā 16, ieeja no Dzirnau ielas.
Tālr. 3-3-0-3-9.

Amatmeistars

E. Kļaviņš.

Th. Rūvald

Ipašn. J. Edelhaus
Rīgā, Vaļņu ielā 31.

Tālr. 3-8-3-6-4.

Mākslas gravēšanas,
emaljēšanas un kalš.
Iestāde.

Kareivju, korporāciju
un sporta nozīmes.
Albuma apkalumi.

Par ļoti lētām cenām. Rasetnes, „RICHTER“, „SCHÖNNER“
u. c. Logaritm. līnijāli „RIETZ“, „ELEKTRO“ u. c.
Zīmēj. papīrs „SCHÖLLERSHAMMER“
u. c. AUGSTSKOLAS AUDZĒKŅIEM — RABATS.
Holländer un Friedländer
DIB, 1903. G. Vaļņu ielā 31. Tālr. 20318.
Augstākā labuma zīmēšanas pieder.
speciāl-lieltirgotava.

Universitātes literatūra

Katalogi par brīvu

Jonek un Polievsky
Tirgoņu ielā № 3. Tālr. 2-3-1-8-8

Visi sacerējumi,
arī antikvariski
par lētām cenām.

Pieņem parakstiņanos uz visiem laikrakstiem.

P. Cīruļa veļas mazgātava

Rīgā, Karlīnes ielā № 5.

RADIO aparātus, skaļruņus, skaļr. galviņas (sākot no Ls 7,50) un visas radio daļas izdevīgi pērkat pie **Pētera Bērziņa**, RĪGĀ, Krišj. Barona ielā № 4, tālr. 2-1-3-8-9. Piesūta arī pa pastu uz pirmo pieprasījumu.

Studejoša jaunatne!

Sekoiet tagadējām laika prasībām.

Mācieties jaunākās dejas.

Deju skolotājs

M. Grebzde.

GRĀMATAS

ir tas svarīgākais faktors paškultūrā

Šneiders un Šīrs Rīgā, Dzirnau ielā 39.
Tālr. 2-9-3-2-6.

Biblioteka

Antikvariāts

Izcilus izvēle.
Grāmatas 5 valodās.
Mēneš maksā Ls 1,50.
Drošība Ls 2,—

Grāmatas visās nozarēs.
Zemas cenas.

Izgatavojam paša darbnīcā visus studentu paukošan. piederumus:

pauku cimodus, kaskas, takelāžas u. c., kā arī dažād. sporta piederumus, kāju bumbas, boksa cimodus, ādas lielus.

Arī izlabojumus pieņem un izgatavo ātri un kārtīgi.

J. Meķķis

Rīgā, Tērbatas ielā № 28.
Tālr. 2-7-3-9-6

Speciāli smalkādu izstrādājumi

Pirmklasīgs darbs
Cenas mērenas

Marijas ielā 3,
tālr. 3-8-9-1-7

R. Jutters

Foto-studija K. Bauls

Rīgā, Brīvības ielā 17,
tālr. 2-7-0-3-4.

Nodaļa Ventspilī,
Akmeņu ielā 3.

Doma Muzejs

atvērts svētdienās
no pulkst. 11—2.

Studējošie!

Jūs iegūsiat savam augumam piemērotus uzvalkus nākošai sezonai no iekš- un ārzemju audumiem, tieši no pirmās rokas pie drēb- **K. Miezis un K. Strēms**, darbs niekiem, pirmklasīgs, cenas katram pieņemamas. Rīgas un Maskavas amt. meistari.
Rīgā, Karlīnes ielā 7. Tālr. 91100

Dejas kursi Švanebachs

tagad Kr. Barona ielā 4, dz. 13, pr. Konzervat.
Privatgrupas. Ats. stundas.

Runās stundas ikdienā no plkst. 10—12 un 6—8.
Tālr. 2-8-0-7-6.

Centrālpirts

atvērta:

Piektdienās
no plkst. 12 dienā līdz 10 v.

Sestdienās
no plkst. 10 rītā līdz 10 v.

Svētdienās
no plkst. 7 līdz 10 rītā

Marijas ielā № 98.

Tramv. № 4.

LASAIT UN IZPLATAIT

„STUDENTU“